

Advisering tot afstoting kunst- en erfgoedcollectie

Gemeente Venlo – voormalige gemeente Tegelen

geschreven door [REDACTED]
6 januari 2026

1. Inleiding

2. Uitgangspunten en juridisch kader

2.1 De collectie

2.2 Wettelijk kader: Erfgoedwet & VNG-Richtlijn Vervreemding Gemeentelijk Cultuurgoed 2016

3. Beschrijving van de collectie

3.1 Erfgoedobjecten en meubels

3.2 BKR-kunst

3.3 Schenkingen en bruiklenen

3.4 Objecten met onbekende eigenaar of maker

4. Waarderingstoets en motivering

4.1 Beschermwaardigheidscriteria en toets

4.2 Motivering afstoting

5. Afstoting en herplaatsingsvolgorde

5.1 Uitgangspunten bij afstoting

5.2 Herplaatsingsvolgorde

5.3 Aanbieding aan erfgenamen

6. Conclusies en advies

6.1 Samenvattende beoordeling

6.2 Vervolgstappen

Bijlagen

Bijlage 1: Opzet collegevoorstel

Bijlage 2: Publicatie vervreemding Staatscourant

Bijlage 3: Lijst belanghebbende organisaties en concept persbericht

Bijlage 4: Tegelen-raadhuis-inventarisatie-2025

Bijlage 5: Tegelen-raadhuis-inventarisatie-BELANGHEBBENDE

Bijlage 6: 2023 Lijst heemkundeverenigingen en erfgoedorganisaties conform AVG - update 20230130

1. Inleiding

Dit rapport betreft de advisering over de afstoting van de kunst- en erfgoedcollectie die zich bevindt in het voormalige raadhuis te Tegelen. Aanleiding voor deze afstoting is de verkoop van het voormalige raadhuis aan de nieuwe eigenaar [REDACTED]. Door het vervallen van de oorspronkelijke bestuurlijke functie van het gebouw en de overdracht aan een nieuwe eigenaar, is het niet langer mogelijk of wenselijk om de collectie in het pand te behouden. De gemeente Venlo heeft bovendien geen museale of publieke taakstelling die het structureel beheren, conserveren en presenteren van deze collectie rechtvaardigt.

Dit rapport dient als adviesdocument voor het afstotingstraject en beschrijft de gevolgde stappen, afwegingen en uitgangspunten bij de afstoting van de collectie. De kern van deze advisering is dat de gehele collectie wordt afgestoten. De objecten worden, waar mogelijk, overgedragen aan de nieuwe eigenaar van het pand, aan erfgenamen en waar wenselijke aan de Tegelse gemeenschap (Tegelse erfgoedinstellingen). Waar plaatsing binnen Tegelen niet mogelijk blijkt is gekeken naar plaatsing binnen Venlo en vervolgens binnen Limburg.

2. Uitgangspunten en juridisch kader

2.1 De collectie

De collectie in het voormalige raadhuis te Tegelen bestaat uit verschillende categorieën objecten met uiteenlopende herkomst en betekenis. De meubels en interieuronderdelen zijn in samenhang met het gebouw ontworpen en vervaardigd en vormen gezamenlijk een Gesamtkunstwerk. Deze objecten zijn verbonden met de architectuur en de oorspronkelijke functie van het raadhuis.

De kunstcollectie bestaat uit aangekochte en verworven werken die op diverse momenten door de (voormalige) gemeente Tegelen zijn verworven. Daarnaast zijn enkele objecten als bruikleen in het gebouw aanwezig. Op dit moment is de collectie niet publiek toegankelijk en daarmee niet zichtbaar voor de gemeenschap. Bovendien bestaan er knelpunten rondom opslag en beheer. Tot op heden vond opslag plaats in het voormalige raadhuis, maar met de ingebruikname door de nieuwe eigenaar is het noodzakelijk dat de collectie het pand verlaat. De gemeente beschikt niet over alternatieve, geschikte opslagfaciliteiten die voldoen aan de klimaateisen voor langdurig collectie behoud. Het uiteindelijke doel van dit traject is het afstoten van alle objecten en deze te verwijderen uit het raadhuis per 1 april 2026.

2.2 Wettelijk kader: Erfgoedwet & VNG-Richtlijn Vervreemding Gemeentelijk Cultuurgoed 2016

Binnen dit traject wordt gehandeld vanuit de zorgplicht die de gemeente Venlo heeft over het cultureel erfgoed. Deze advisering is opgesteld conform de VNG-Richtlijn Vervreemding Gemeentelijk Cultuurgoed 2016 en binnen de kaders van de Erfgoedwet. De uitgangspunten van zorgvuldigheid, transparantie en toetsbaarheid worden onverkort toegepast binnen dit traject van vervreemding. Om dit te waarborgen worden de volgende stappen hierbij doorlopen;

- het zorgvuldig vastleggen van besluiten en motiveringen in herplaatsingsvolgorde;
- het raadplegen van schenkingsvoorwaarden en bruikleenovereenkomsten
- bekendmaking voornemen tot vervreemding, publicatie in de staatscourant;
- zienswijzen met betrekking tot mogelijke beschermwaardigheid, zienswijze kunnen gedurende 6 weken worden ingediend als reactie op staatscourant;
- na termijn van 6 weken kunnen adviezen en zienswijze worden verwerkt en beoordeeld;
- tot slot kan over gegaan worden op vervreemding.

Deze stappen waarborgen dat het afstotingstraject inzichtelijk en navolgbaar is voor zowel erfgoedpartners als bestuur en publiek.

3. Beschrijving van de collectie

De collectie in het voormalige raadhuis te Tegelen bestaat uit de volgende hoofdgroepen:

- **Erfgoedobjecten en meubels**, waaronder interieuronderdelen die samenhangen met het ontwerp en de inrichting van het raadhuis. Deze objecten zijn samen met de bouw van het voormalige Raadhuis ontworpen en destijds aangekocht. De meubels zijn
- **BKR-kunst**, verworven in het kader van de Beeldende Kunstenaars Regeling. Deze stukken zijn veelal in serie verworven en verschillen dermate in kwaliteit en waarden. Voor alle kunst, dus ook kunst verworven binnen de BKR regeling, wordt aangeboden aan erfgenamen van de desbetreffende kunstenaar;
- **Schenken en bruiklenen**, waarbij schenkingsvoorwaarden en eigendomsrechten expliciet worden betrokken in de afweging. Na onderzoek is gebleken dat dit enkel geldt voor de portretten van 10 Tegelse inwoners gemaakt door Will Eggen;
- **Objecten met onbekende eigenaar of maker**, waarvan de herkomst niet of slechts gedeeltelijk te achterhalen is.

Voor alle objecten is een inventarisatie uitgevoerd, waarbij eigendom, staat en context zijn vastgelegd. Dit rapport heeft uitsluitend betrekking op de objecten die ten tijde van opstelling nog fysiek aanwezig zijn in het voormalige raadhuis. Er is uitgegaan van de gemaakte inventarissen in 2025.

4. Waarderingstoets en motivering

4.1 Beschermwaardigheidscriteria en toets

Voor de beoordeling van de kunst- en erfgoedobjecten in het voormalige raadhuis Tegelen is gebruikgemaakt van de waarderingssystematiek zoals beschreven in de methodiek **Op de Museale Weegschaal**, in combinatie met de uitgangspunten voor vervreemding van gemeentelijk cultuurgood zoals gehanteerd door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

Deze methodiek biedt gemeenten een praktisch en bestuurlijk toepasbaar instrument om cultuurgood te beoordelen in situaties waarin geen sprake is van een museale collectie, maar wél van publiek eigendom en zorgplicht. De waardering richt zich niet uitsluitend op kunsthistorische of museale criteria, maar betreft nadrukkelijk ook maatschappelijke, contextuele en ensemblewaarden. Alle objecten aanwezig binnen deze inventarislijst komen in aanmerking tot vervreemding. De criteria die worden toegepast betreffen dus het belang van behoud binnen Tegelen dan Venlo, na vervreemding van de collectie.

Uit de waardebepaling is gebleken dat de desbetreffende collectie kan worden onderverdeeld in drie categorieën;

Categorie A; Hoge erfgoedwaarde

Objecten die van onmisbare waarden zijn voor het Nederlandse erfgoedveld. Niet van toepassing binnen deze collectie.

Categorie B: Beperkte erfgoedwaarde

Objecten met herkenbare, maar niet unieke cultuurhistorische of artistieke waarde. Behoud binnen het publieke domein is wenselijk, maar niet noodzakelijk binnen de gemeentelijke context. Afstoting naar erfgoed- of kunstinstituten is passend.

Categorie C: Lage of geen erfgoedwaarde

Objecten zonder duidelijke cultuurhistorische, artistieke of maatschappelijke meerwaarde, of waarvan de context is verdwenen. Deze objecten komen in aanmerking voor vervreemding buiten het publieke domein.

4.2 Motivering afstoting

De afstoting van de kunst- en erfgoedcollectie wordt gemotiveerd vanuit zowel inhoudelijke als bestuurlijke overwegingen.

De objecten passen niet langer binnen de huidige taakstelling van de gemeente Venlo. Door de fusie met de voormalige gemeente Tegelen en de verkoop van het raadhuis is de oorspronkelijke context van de collectie grotendeels vervallen. De gemeente beschikt niet over een museale infrastructuur of beleidsmatige opdracht om deze collectie langer te beheren, conserveren en publiek toegankelijk te maken.

Objecten in **categorie B** worden aangeboden aan erfgoed- en kunstinstellingen in Tegelen, Venlo en de provincie Limburg.

Objecten in **categorie C** worden aangemerkt voor vervreemding, waarbij transparantie en zorgvuldigheid uitgangspunt blijven. Onderdeel hiervan zijn alle kunstvoorwerpen, deze worden terug aangeboden aan de erfgename. Dit betreft kunst die niet onmisbaar is gebleken voor de Tegelse gemeenschap of omstreken.

De toepassing van de waarderingsmethodiek *Op de Museale Weegschaal* en de VNG-richtlijnen waarborgt dat de afstoting plaatsvindt op een navolgbare, evenwichtige en bestuurlijk verdedigbare wijze, in lijn met de zorgplicht van de gemeente voor haar cultuurgood.

5. Afstoting en herplaatsingsvolgorde

5.1 uitgangspunten bij afstoting

De gemeente Venlo wordt geadviseerd bij de vervreemding van het cultuurgood uit het voormalige raadhuis Tegelen uit te gaan van de volgende uitgangspunten:

- het **publiek belang** staat centraal;
- behoud binnen een publiek toegankelijke context heeft waar mogelijk de voorkeur;
- de **ensemblewaarde van het raadhuisinterieur** is leidend bij besluitvorming over meubilair en interieuronderdelen;
- financieel gewin is **niet leidend en ook niet aannemelijk**.

Deze uitgangspunten sluiten aan bij de VNG-richtlijnen voor vervreemding van gemeentelijk cultuurgood en bij de waarderingsmethodiek *Op de Museale Weegschaal*.

5.2 herplaatsingsvolgorde

Binnen dit traject worden de volgende herplaatsingsvolgorde gehanteerd;

1. Behoud binnen Tegelen

Wij adviseren om objecten met erfgoedwaarde, met name uit **categorie B**, in eerste instantie te herplaatsen bij niet-commerciële culturele of erfgoedinstellingen in Tegelen.

Publieke toegankelijkheid of zichtbaarheid weegt hierbij zwaarder waar mogelijk.

Voor meubels en interieuronderdelen adviseren wij expliciet om de **ensemblewaarde** te bewaken en objecten zoveel mogelijk als samenhangend geheel over te dragen.

2. Behoud binnen gemeente Venlo

Indien herplaatsing binnen Tegelen niet mogelijk blijkt, adviseren wij herplaatsing binnen Venlo, bij voorkeur in een publieke context of bij een door de gemeente ondersteunde instelling. Ook hier geldt dat publieke toegankelijkheid een belangrijk criterium is.

3. Regionale herplaatsing binnen Limburg

Wanneer behoud binnen Tegelen of Venlo niet haalbaar is, adviseren wij objecten aan te bieden aan publieke erfgoed- en cultuurinstellingen binnen Limburg. Dit wordt gedaan via een email en/of persbericht waarin de publicatie staatscourant bekend gemaakt wordt. Instellingen maken zelf hun interesse kenbaar.

4. Terugschenking aan kunstenaar, erfgenaam of schenker.

Voor de gehele kunstcollectie is de keuze gemaakt de objecten terug te schenken aan de schenker, kunstenaar of erfgenaam. Deze worden in het overzicht aangeduid als categorie C. Deze worden dus niet vernietigd maar zeker niet herplaatst.

Restcategorie

Voor objecten met reguliere of beperkte waarde (met name **categorie C**), die niet door de erfgenamen teruggenomen worden, niet herplaatsbaar blijken en/of dermate beschadigd zijn worden in februari een keuze gemaakt. Hierin zijn verschillende opties mogelijk;

- De objecten aan te bieden aan Stichting OntertftGoed;
- Een kunstveiling organiseren bijvoorbeeld ism Heemkundige Kring Tegelen;
- De laatste mogelijkheid is vernietiging dit zal voornamelijk gaan over objecten in dermate slechte staat dat deze niet meer verkoopbaar zijn.

5.3 Aanbieding aan erfgenamen

Gekozen is, op advies van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed, om alle kunstwerken actief aan te bieden aan erfgenamen van de makers. Erfgenamen krijgen tot uiterlijk maart de gelegenheid om aanspraak te doen op de werken. De gemeente Venlo dient hiervoor een openbare oproep te doen, naast de publicatie in de staatscourant.

Daarnaast is beoogt, en gedeeltelijk met succes, contact te krijgen met enkele erfgenamen. In afstemming met beleidsmedewerker [REDACTED] is na overdracht van dit dossier geconcludeerd dat de gemeente na redelijke inspanning heeft geprobeerd om erfgenamen en schenkers op te sporen. Geadviseerd wordt nog om een persbericht te plaatsen in lokale media. Overdracht aan erfgenamen vindt plaats om niet. Eventuele kosten voor transport en verzekering komen voor rekening van de erfgenamen.

6. Conclusie en vervolgstappen

6.1 Samenvattende beoordeling

De afstoting van de kunst- en erfgoedcollectie uit het voormalige Raadhuis te Tegelen is noodzakelijk en bestuurlijk verantwoord. Door de fusie van de voormalige gemeente Tegelen met de gemeente Venlo, in combinatie met de verkoop en herbestemming van het raadhuis, is de oorspronkelijke context van de collectie grotendeels verdwenen. De gemeente Venlo beschikt bovendien niet over een museale taakstelling of infrastructuur om deze collectie duurzaam te beheren, te conserveren en publiek toegankelijk te maken.

Op basis van de waardering volgens de methodiek *Op de Museale Weegschaal* en de toepassing van de VNG-richtlijnen voor vervreemding van gemeentelijk cultuurgood is vastgesteld dat behoud van de collectie binnen gemeentelijk eigendom niet langer passend is. Afstoting van de volledige collectie is daarmee de meest zorgvuldige en proportionele oplossing. Bij een eerdere herplaatsing zijn stukken met cultuurhistorische waarden al verplaatst.

Door te sturen op herplaatsing binnen Tegelen, vervolgens binnen Venlo en daarna binnen Limburg, en door publieke toegankelijkheid waar mogelijk als criterium te hanteren, wordt de wens vanuit de Tegelse gemeenschap zo goed mogelijk geborgd. De nadruk op ensemblewaarde bij meubilair en interieuronderdelen draagt bij aan het behoud van de cultuurhistorische samenhang van het voormalige raadhuis.

Het voorgestelde afstotings- en herplaatsingskader biedt de gemeente Venlo een transparant, navolgbaar proces. Hiermee wordt invulling gegeven aan de gemeentelijke zorgplicht voor cultuurgood en wordt tegelijkertijd ruimte gecreëerd voor een voortvarende afstotingstraject van het pand.

6.2 Vervolgstappen

Stap 1 plaatsing staatscourant

De gemeente Venlo dient zelf een publicatie tot voornemen vervreemding te plaatsen op de Staatscourant. De hiervoor nodige stukken en motivering zijn aangeleverd in de bijlagen en te verantwoorden met dit rapport. De publicatie dient gedurende 6 weken gepubliceerd te staan op de staatscourant. De hiervoor benodigde teksten zijn aangeleverd (zie bijlage 2).

De invoer van vervreemdingen is voor gemeenten en provincies geregeld via de GVOP en de Staatscourant Invoerapplicatie. Gemeenten die een voornemen tot vervreemding bekend willen maken, kunnen daarvoor de modelvervreemding gebruiken van de VNG en het IPO. Verdere informatie over de procedure is te vinden op <https://wetten.overheid.nl/BWBR0038153/2021-07-17>.

Stap 2 publicatie inventarislijst

Daarnaast dient de Gemeente Venlo de inventarislijst voor de af te stoten objecten inzichtelijk te maken voor de daarvoor belanghebbende. Een objectlijst is verplicht, maar de publicatievorm is flexibel. Gebruikelijk is om op de gemeentelijke website een link naar deze lijst te publiceren dit is de meest gebruiksvriendelijke mogelijkheid. Het is mogelijk de inventarislijst als bijlage toe te voegen in de publicatie, dit is niet altijd wenselijk ivm leesbaarheid en grote van de lijst.

Het voldoet ook om te verwijzen naar een contactpersoon waar de lijst opgevraagd kan worden. Er moet hier dan expliciet worden vermeld dat er een volledige objectlijst bestaat; **waar en hoe** die kan worden opgevraagd; deze inventarislijst moet beschikbaar zijn voor de volledige periode van publicatie.

Stap 3 communicatie vanuit gemeente Venlo

Het wordt sterk aangeraden op de publicatie op de staatscourant ook via andere kanalen te communiceren. Bijvoorbeeld via de buurtkrant of kanalen van de Gemeente Venlo. Het traject rondom de Kroonjuwelen van Tegelen heeft veel betrokken partijen en door eerdere media aandacht is het verstandig om het narratief zelf in de hand te nemen. Hierin wordt verwijzing naar de staatscourant aangeraden. Ook dient dit als mogelijkheid om nogmaals een oproep voor erfenamen en schenkers om zich te melden uit te zetten. Het is niet gelukt alle mogelijke erfenamen te bereiken. Dit is in principe onoverkomelijk maar op deze manier heb je als instelling alle mogelijke wegen bewandeld.

Buiten een algemene aankondiging in plaatselijke media en de publicatie in de staatscourant is het wenselijk om betrokken instellingen op de hoogte te brengen van afstoting en publicatie. Tijdens dit traject is op verschillende momenten het contact met deze organisaties kwijt geraakt. Sterk geadviseerd wordt om dit contact weer op te pakken en de informatieverstrekking zelf in de hand te houden. Dit geldt voornamelijk voor organisaties in Tegelen/Venlo. Bijgeleverd een concept informatiebericht (zie bijlage 3) en (externe bijlage C) *2023 Lijst heemkundeverenigingen en erfgoedorganisaties conform AVG - update 20230130* desbetreffende organisaties. Met de organisaties genoemd in bijlage 3 zal contact opgenomen moeten worden, dit zijn organisaties die al zienswijze hebben ingediend. Zij dienen geïnformeerd te worden over de voortgang van het traject.

Stap 4 Mogelijkheid bezwaar

Vanuit de publicatie op de staatscourant kunnen instellingen en belanghebbende aanspraak maken op de collectie. Gezien de waarderingstoets van de collectie Tegelen zal hier geen verder bezwaar op gedaan worden. Er worden op basis van de waardering geen bezwaren verwacht, mogelijke bezwaren zijn zullen we deze in februari bespreken voordat de fysieke afstoting plaats vindt.

Stap 5 Organisatie herplaatsing

Afstoting in de vorm van herplaatsing kan gerealiseerd worden door schenking, ruil of verkoop. Afstoting kan worden gerealiseerd door schenking, ruil, verkoop of vernietiging. Zoals eerder aangegeven zal de collectie grotendeels (terug) geschonken worden. De transport kosten zijn voor de nieuwe eigenaar. Voor de erfgenamen is het verstandig om te organiseren dat zij het werk kunnen ophalen.

Bij de administratieve afhandeling moet o.a. worden gedacht aan ondertekening van een overdrachtsverklaring geadviseerd wordt om deze juridisch te laten opstellen.

Met betrekking tot de overdracht van de objecten en een besluit over de eventuele restcollectie wordt in maart (6 weken na publicatie staatscourant) een overleg ingepland. Tijdens dit overleg worden de verdere handelingen besproken.